IJARSCT
ISSN (Online) 2581-9429
International Journal of Advanced Research in Science, Communication and Technology (IJARSCT)
International Open-Access, Double-Blind, Peer-Reviewed, Refereed, Multidisciplinary Online Journal
Impact Factor: 7.53
Volume 4, Issue 3, March 2024

२१ व्या शतकात शिक्षणातील जीवन कौशल्य शिक्षणाचे महत्त्व

वैशाली बबन शिंदे and प्रा. डॉ. विलास गोर्डे
संशोधक विद्यार्थी and संशोधक मार्गदर्शक
इतिहास पदव्युत्तर संशोधन केंद्र, ग्रामोन्नती मंडळाचे, कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, नारायणगाव, पुणे

गोषवारा:
१९६४-६६ च्या कोठारी आयोगाने राष्ट्रीय विकास आणि शिक्षण यांचा अतिशय जवळचा संबंध असल्याचे नमुद केले होते. त्यांच्यामते राष्ट्रीय विकास साध्य करण्यासाठी शिक्षण हे प्रभावी माध्यम आहे. त्यासाठी शालेय शिक्षणाचा पाया मजबूत आणि भक्कम असला पाहिजे. २१ व्या शतकातील पहिली शैक्षणिक सुधारणा सन २०२० मध्ये करण्यात आली. त्यावर सर्वस्तारामधून चर्चा घडवून आणली . त्यानुसार बदलही करण्यात आले. शालेय व उच्च शिक्षणाच्या स्तरावर आखलेली धोरणे उपयुक्त असले तरी जीवन कौशल्य विकासाठी शिक्षण हि संकल्पना आजही उपयुक्त ठरते.

आजच्या माहिती आणि तंत्रज्ञानाच्या युगात शिक्षणासमोर अनेक आव्हाने उभी राहिल्याचे दिसून येत आहेत. १९९१ नंतर उदारीकरण, खाजगीकरण व जागतिकीकरणयामुळे समाजात अधुनिकीकरणामुळे मूल्यांची कमतरता भासते आहे. व्यक्तिगत जीवनातील आव्हानांनापेलण्यासाठी व्यक्तीला शिक्षण महत्वपूर्ण मदत करते. शिक्षण धोरणामुळे दिवसेंदिवस शिक्षणाच्या संकल्पनाही बदलत आहे. माहिती आणि तंत्रज्ञानाच्या युगात आजच्या ऑफलाईन व ऑनलाईन शिक्षणामुळे विद्यार्थी हा जीवन कौशल्यांपासून दुरावल्याचे दिसते. शांतता, स्वातंत्र्य, सामाजिक न्याय हे मिळण्यासाठी मानवी जीवनात जीवनकौशल्यांचेशिक्षण आवश्यक ठरते. जीवन कौशल्यांच्या शिक्षणाद्वारे सामाजिक , मानसिक आणि भावनिक समस्या सोडवण्यात मदत होते. म्हणूनच शालेय तसेच उच्च महाविद्यालय शिक्षण स्तरावर शिक्षण देताना पुस्तकी ज्ञानाबरोबरच जीवन कौशल्य शिक्षण देणे ही काळाची गरज ठरते आहे.

प्रस्तुत लेखामध्ये जीवन कौशल्य विकासाठी शिक्षण हि संकल्पना मध्यवर्ती ठेवून २१ व्या शतकात शिक्षणातील जीवन कौशल्य शिक्षणाचे महत्त्व या अनुषंगाने मांडणी केली आहे.

महत्त्वाचे मुद्दे - जीवन कौशल्य शिक्षणाची संकल्पना, जीवन कौशल्य शिक्षण : उगम, जीवन कौशल्ये शिक्षणाची वैशिष्टे, सध्य-स्थितीत जीवन कौशल्य शिक्षणाची गरज, अंमलबजावणी, उच्च शिक्षण आणि जीवन कौशल्य शिक्षण ,जीवन कौशल्यांच्या शिक्षणात शिक्षक व पालकांची भूमिका.

संदर्भ सूची-

1. Bhosale R.A. & Don U.M.(2009) Changing Thought Streams in Education , FadakePrakashan, Kolhapur 1st Edition
2. 2. More K.R. (April-July 2008) ShikshanSamiksha, Pimpalapure& Co. Publication, Nagpur.
3. New Education Policy-2020

IJARSCT
ISSN (Online) 2581-9429
International Journal of Advanced Research in Science, Communication and Technology (IJARSCT)
International Open-Access, Double-Blind, Peer-Reviewed, Refereed, Multidisciplinary Online Journal
Impact Factor: 7.53
Volume 4, Issue 3, March 2024

4. www.rgniyd.com
5. www.knowledge commission.gov.in
6. www.WHO.in